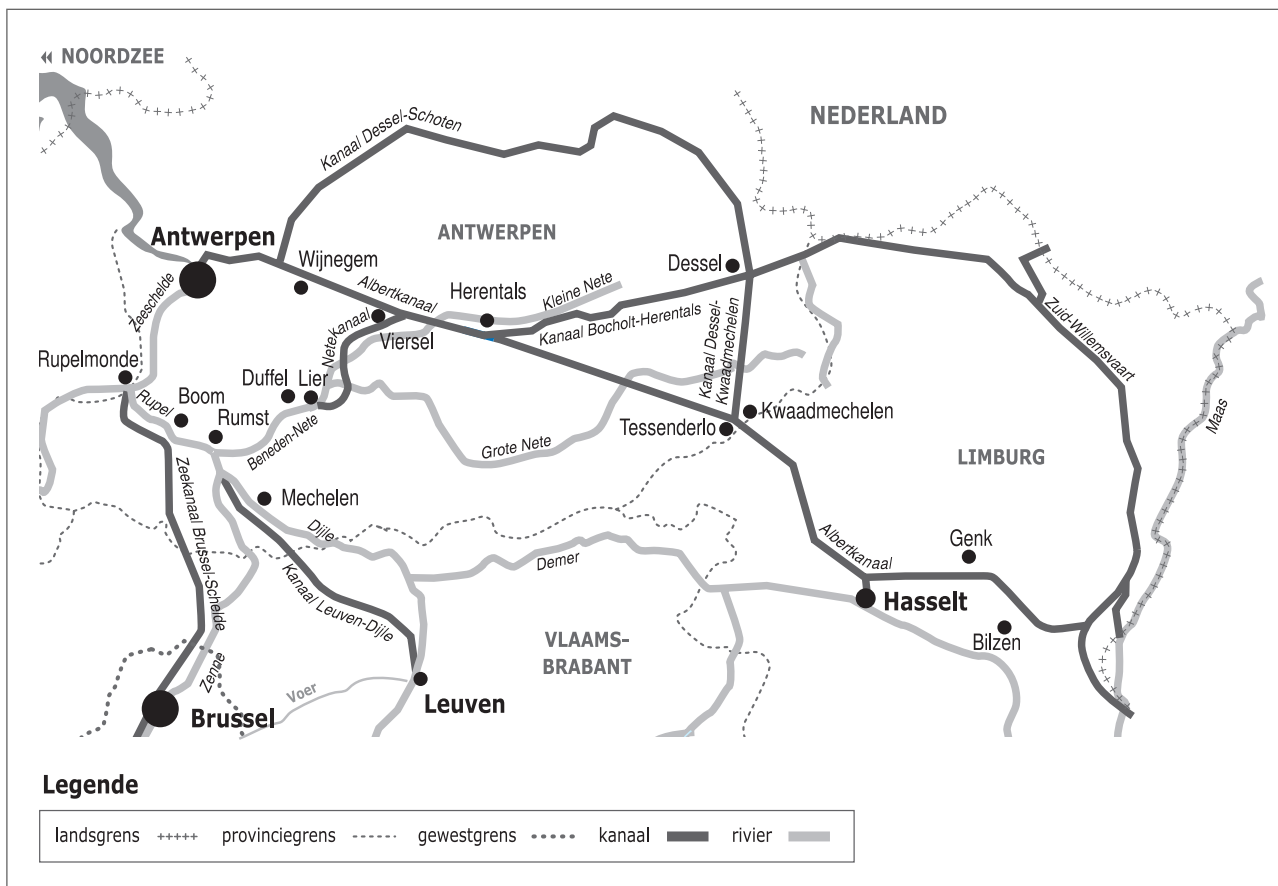


varen tussen Duffel en Herentals



Het Netekanaal en het Albertkanaal

Het Netekanaal werd gegraven om de scheepvaartverbinding tussen de Zeeschelde en het industriebekken in Luik en de Kempen te verbeteren. Door de aanleg van het kanaal moesten schepen niet langer via de haven van Antwerpen varen, maar konden ze via de Beneden-Nete en de Rupel naar Zeeschelde. Het Netekanaal wordt in Viersel gevoed met water uit het Albertkanaal en mondt 15 km verder in Duffel uit in de Beneden-Nete.

Eens versast door de sluis van Viersel varen we op het Albertkanaal. Dit 130km lange kanaal doorkruist 4 rivierbekkens: het Maasbekken, het Demerbekken, het Netebekken en het Beneden-scheldebekken.

Het Albertkanaal verbindt Luik met de haven van Antwerpen en is de belangrijkste as voor scheepvaart in Vlaanderen. In Monsin (Luik) staat het Albertkanaal in open verbinding met de Maas. Van hieruit wordt Maaswater naar het Albertkanaal geleid met een voedingsdebiet van ongeveer 20 m³/s. De Maas is echter een regenrivier met een sterk wisselend debiet. Haar winterdebiet kan meer dan 1000 m³/s bedragen, terwijl haar zomerdebiet lager dan 20 m³/s kan zijn. Op 17 januari 1995 sloten Vlaanderen en Nederland het Maasafvoeroverdrag. Een verdrag dat afspraken bevat rond de toegestane waterafname van de Maas en de verdeling van het water tussen Vlaanderen en Nederland.

Geschiedenis

Het Netekanaal is ouder dan het Albertkanaal. Rond 1860 werd het eerste deel van het Netekanaal gegraven. Het kanaal was bijna 8km lang en liep min of meer parallel met en ten noorden van de Kleine Nete. Via een sluis kon van het Netekanaal naar de Kleine Nete versast worden. Deze plaats is nu nog herkenbaar aan het 'doodlopend stuk kanaal' waar de jachthaven VVW Emblem zijn steigers heeft. In 1936 werden er besprekingen gevoerd om het Netekanaal te verlengen. Pas in 1950 werd het kanaal via een grote bocht ten zuiden van Lier doorgetrokken tot in Duffel. De Grote en de Kleine Nete werden via een sifon onder het Netekanaal geleid. Op 23 oktober 1961 werden de sluisen geopend. Het kanaal is nu iets meer dan 15 km lang.



De sluis van Viersel

De realisatie van het Albertkanaal kent een andere oorsprong. Door de ontdekking van steenkool in Limburg en de groeiende staalindustrie in Luik konden de Kempense kanalen rond 1900 niet meer voldoen aan de noden van de scheepvaart. De Kempense kanalen werden te klein en het groot aantal sluisen en beweegbare bruggen vertraagden de schepen. In 1910 ontstond de gedachte aan een rechtstreekse verbinding tussen Luik en Antwerpen, een verbinding die langs de Kempense kanalen zou lopen. Dit nieuwe kanaal moest toegankelijk zijn voor schepen met een tonnenmaat tot 2000 ton. In 1930 gaf koning Albert I de symbolische eerste spadesteek voor het kanaal dat naar hem werd genoemd. Gedurende negen jaar hebben bijna 12.000 mensen aan het nieuwe kanaal gewerkt. Het hoogteverschil van 55 m wordt door zes sluisen overbrugd. In 1940 werd het Albertkanaal in gebruik genomen, maar door de oorlog kwam de exploitatie pas in 1946 goed op gang.

De economische welvaart, de motorisering en de stijging van de tonnenmaat vereisten al vrij snel een opwaardering van het Albertkanaal. In 1968 werden de eerste moderniseringswerken uitgevoerd: het kanaal werd verbreed tot 100 meter, de oevers verstevigd en op elk van de zes sluisencomplexen werd een duwvaartsluis gebouwd van 200 m lang en 24 m breed.

Om de blijvende groei op te vangen en vervoer over het water verder aan te moedigen wordt het kanaal opnieuw aangepakt. Alle 62 bruggen over het Albertkanaal worden verhoogd tot minstens 9,10 m met een doorvaarbreedte van 86 m. Op deze manier zullen schepen met vier lagen containers onder de bruggen kunnen doorvaren en vierbakduwvaarten tot 10.000 ton elkaar veilig kunnen kruisen. Momenteel wordt de spoorwegbrug in Herentals aangepakt, Viersel kreeg een nieuwe brug, de nieuwe brug in Massenhoven is toegankelijk sinds 2021.

De bijna 40 miljoen ton goederen die jaarlijks getransporteerd worden via het Albertkanaal maken deze waterweg tot de belangrijkste scheepvaartroute in Vlaanderen. De opwaardering van het Albertkanaal geniet ook steun van de Europese Unie. Europa investeert 27 miljoen euro in dit project ter bevordering van goederentransport over het water.



Watergebonden industrie langs het Netekanaal

Industrie langs het Netekanaal

Door de jaren heen vestigden zich een aantal bedrijven langs het Netekanaal. We vinden er o.a. betoncentrales en bouwbedrijven. Aan- en afvoer van bv. zand en bouwmaterialen gebeurt via het kanaal. Schepen langer dan 80 m kunnen niet in de sluis van Viersel - daarvoor is de sluis te klein. Om van het Albertkanaal naar de Zeeschelde of omgekeerd te varen, moeten deze schepen dus nog steeds via Antwerpen. De meeste watergeboden industrie vestigde zich vooral langs het Albertkanaal, de 'scheepvaart-snelweg' van ons land.

Recreatie op en langs de kanalen

Het Netekanaal stroomt als een blauw lint door de Netevallei en is een aantrekkelijke waterweg voor de pleziervaart en watersporters. Langs beide kanalen zijn tal van watersportverenigingen: roeiverenigingen, kanoclubs, jachthavens, campings, ... Op verschillende plaatsen zijn aanlegsteigers voor plezierbootjes en trailerhellingen om de bootjes te water te laten. De stad Lier heeft twee jachthavens en ligplaatsen voor woonboten.

Van Grobbendonk tot Herentals is een snelvaartzone afgebakend: hier mogen jetskiërs en speedbootjes een hogere snelheid halen dan op andere plaatsen. In Zandhoven (Viersel) is op de linkeroever een heel stuk van het kanaal voorbehouden voor watersport en bijbehorende toeristische accommodatie. Ook kom je op verschillende plaatsen langs het kanaal vissers tegen.

Tijdens warme, droge zomers nodigt het kanaalwater uit om te zwemmen, maar dit is geen goed idee. Zwemmen in kanalen zonder toezichter is verboden en niet zonder gevaar. Zeker waaghalzen die een sprong wagen vanop de bruggen nemen grote risico's.



Warme zomers trekt mensen naar het water. Maar zwemmen is verboden op het kanaal.

Naar een veerkrachtige natuur

De gebieden langs het Netekanaal herbergen prachtige 'natte natuur'. De natuurgebieden Steenbeemden en het Viersels Gebroekt zijn hier mooie voorbeelden van. De waterrijke gebieden werden ooit door de mens gecreëerd. Het zijn namelijk vroegere vloeibeemden die ontstonden door een oude landbouwtechniek waarbij hooilanden langs rivieren regelmatig bevoeid werden met vruchtbaar rivierwater. Het systeem moest voor een hogere hooiopbrengst zorgen. In de tweede helft van de vorige eeuw werd de Kleine Nete gekanaliseerd en de verbinding tussen de rivier en de hooilanden verbroken. De overlevingskansen van talrijke planten en dieren, verbonden aan deze typische natte natuur namen sindsdien af. Ook de klimaatverandering en de verdroging die hiermee gepaard gaat, zet de natuur in de Netevallei extra onder druk.

Natuurpunt samen met het Departement Omgeving van de Vlaamse Overheid, het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB), de Vlaamse Milieu-maatschappij (VMM), de Provincie Antwerpen,

de Vlaamse Waterweg en de omliggende gemeenten gingen in 2012 een samenwerkingsverband aan met als doel de waterlopen opnieuw meer ruimte te geven en de natte natuur te herstellen. Natte natuur functioneert namelijk als een spons die zich vult met water in natte perioden en dit water vasthoudt in tijden van droogte.

Het bekkensecretariaat Netebekken brengt betrokken partijen samen in het hefboomproject 'vallei van de Kleine Nete van Albertkanaal tot Lier', een project dat ijvert voor een integraal landschap waarin water, natuur en recreatie centraal staan.

De Blue Deal van de Vlaamse Overheid ondersteunt de acties van de gemeente Ranst om het natuurlijke valleisysteem tussen de Kleine Nete en de Bollaak te herstellen. Natte natuur is niet enkel een oplossing in de strijd tegen verdroging. Natte graslanden capteren ook CO₂ uit de lucht, een belangrijk broeikasgas verantwoordelijk voor de klimaatverandering.

Momenteel worden graafwerken uitgevoerd aan het Viersels Gebroekt die historisch opgehoogde delen van het gebied opnieuw overstroombaar maken. Historische verbindingen tussen beken in het gebied worden hersteld. Ook dit project geniet de steun van de Blue Deal van de Vlaamse Overheid. Dankzij dergelijke ingrepen herstelt ook het oorspronkelijk habitat van bijvoorbeeld het zeldzame zomerklokje, de blauwborst. De bever, de wintertaling, de blauwe reiger zijn maar enkele namen van dieren die zich hier thuis voelen.

De natuur is heel divers in de Netevallei. Het Provinciaal Groendomein Kesselse Heide in Nijlen is een overblijfsel van een langgerekt stuifduinengebied.

Op het Albertkanaal tussen Herentals en Grobbendonk zijn betrekkelijk weinig bedrijven. De rechteroever vormt een kilometerslange groene gordel met heide, berken, dennen en sparren - de typische begroeiing van een Kempense zandbodem. Het Kempisch heideschaap wordt er ingeschakeld in het bermenbeheer, belangrijk voor de bescherming van de veldparelmoervlinder. Op rechteroever ligt een 250 ha groot militair domein, maar beschermd als landschap. Veel militaire domeinen hebben een belangrijke natuurwaarde. Dit militaire domein herbergt een typische fauna en flora met reeën, vossenburchten en zeldzame planten zoals wolfsklauw.

In Oelegem werden natuurvriendelijke oevers en twee zwaluwmuren aangelegd.



In de vallei van de Kleine Nete liggen natuurgebieden zoals Zomerklokje en de Steenbeemden (bron: Natuurpunt)

De Blue Deal is een ambitieus plan van de Vlaamse Overheid dat via samenwerking de strijd tegen waterschaarste en droogte in Vlaanderen aangaat.



Waterkwaliteit

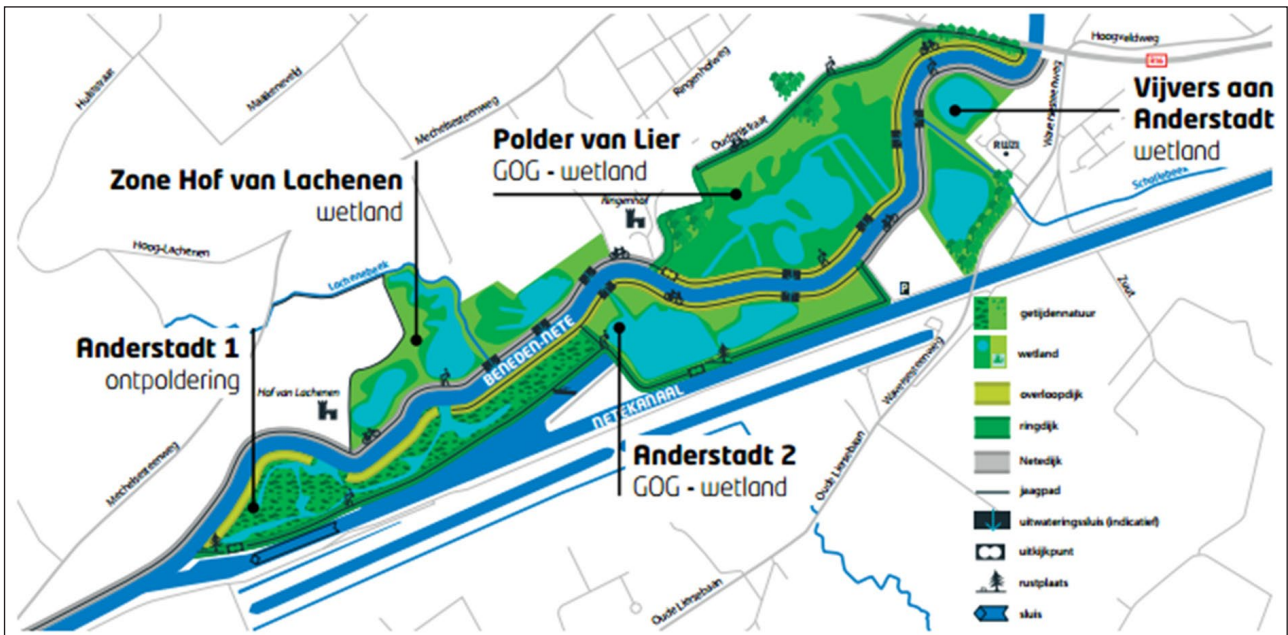


De Kleine Nete duikt onder het Netekanaal door.

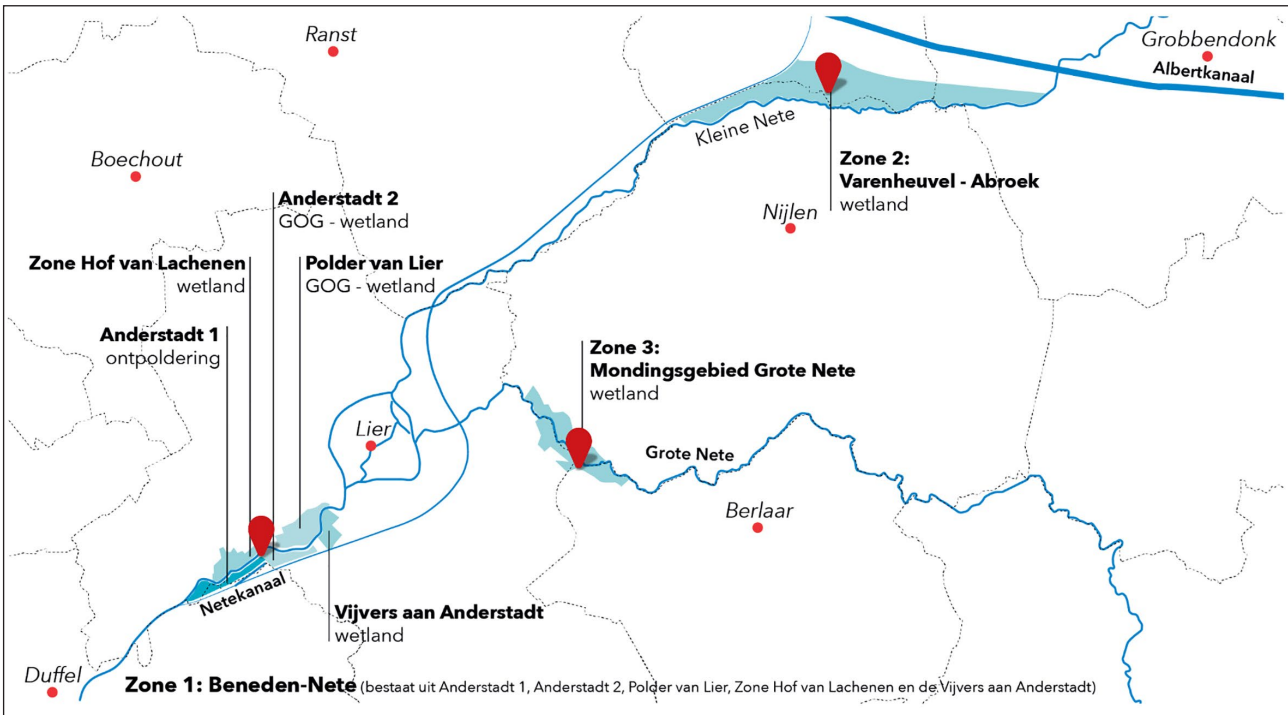
De waterkwaliteit van het Netekanaal scoort matig, maar beter dan het Albertkanaal. Hoewel in het Netebekken de rioolwaterzuivering als één van de eerste in Vlaanderen startte (1970), is de waterkwaliteit er nog steeds voor verbetering vatbaar. De waterkwaliteit van het Netekanaal is sterk afhankelijk van de toestand van het Albertkanaal, die op haar beurt afhankelijk is van de toestand van het Maaswater. Alle beken en rivieren, zoals de Grote en Kleine Nete en het Groot Schijn, worden onder de kanalen door geleid. De waterkwaliteit van deze beken heeft dus geen invloed op de waterkwaliteit van de kanalen. De ongunstige structuurkenmerken als 'betonnen bak' maken dat er weinig kleine ongewervelde dieren (macro-invertebraten) en vissoorten voorkomen in het Albertkanaal.

Het Sigmaplan in het Netebekken

De regio van de Neterivieren is van oudsher gevoelig voor overstromingen. Met het Sigmaplan wil de Vlaamse overheid de omgeving van de Schelde en haar zijrivieren beschermen tegen wateroverlast en de riviernatuur in ere herstellen. In dat kader werden in de jaren '80 de Netedijken verhoogd, versterkt en voorzien van een wegdek. Bovendien kwamen er stroomafwaarts van Lier, zowel op de linker als de rechteroever van de Beneden-Nete, gecontroleerde overstromingsgebieden (GOG's). Anderstadt 1 en Anderstadt 2 liggen ook langs het Netekanaal.



Bron: Sigmaplan.be



Bron: Sigmaplan.be

In het huidige Sigmaplan gaan natuur en techniek hand in hand. De renovatie van de Polder van Lier werd onlangs afgerond. Het gebied kreeg een grotere uitwateringssluis die de polder vlotter doet leegstromen, klaar om een volgend stormtij op te vangen. Gedurende het voorjaar en de zomer kan er Netewater door het gebied stromen wat toelaat om natte natuur te ontwikkelen. Naargelang de natuur groeit vinden opmerkelijke dieren vrij snel hun weg hiernaartoe.

Drinkwaterproductie

Tot 1955 werd drinkwater uit het water van de Nete geproduceerd. Nu gebeurt dit met water uit het Netekanaal dat Duffel bereikt via het Albertkanaal en dat oorspronkelijk afkomstig is van de Maas.

Tussen de Limburgs-Antwerpse grens en de sluis van Wijnegem mogen bedrijven hun proces-, koel- of afvalwater niet lozen in het kanaal omdat ter hoogte van Broechem water uit het Albertkanaal onttrokken wordt voor de productie van drinkwater. Verkeersborden op de bruggen maken ook schippers hierop attent. De Water-Link (vroegere Antwerpse Waterwerken) beheert het drinkwaterproductiecentrum van Oelegem waar het oppervlaktewater aan een doorgedreven zuivering wordt onderworpen.

De productie van drinkwater uit het Netekanaal gebeurt eveneens door Water-Link. Het water uit het Netekanaal wordt eerst mechanisch gezuiverd, waarna het in het eerste waterspaarbekken in Duffel terecht komt. Via een hele reeks waterspaarbekkens wordt dit water naar het drinkwaterproductiecentrum van Walem (Mechelen) geleid. In de spaarbekkens gebeurt ondertussen een biologische zuivering.

Tijdens de voorbije droge zomers kwam het Maaspeil kritisch laag te staan, waardoor ook de watervoorziening van het Albertkanaal en het Netekanaal negatief beïnvloed werd. 40% van het Vlaamse drinkwater is afhankelijk van dit water. We hebben er alle belang bij om maatregelen te treffen tegen de klimaatverandering willen we onze watervoorraad veilig stellen.



Drinkwaterwinning langs het Albertkanaal.



Aanduiding drinkwaterwinning